

TM	Г. XXXVII	Бр. 2	Стр. 1035-1037	Ниш	април - јун	2013.
----	-----------	-------	----------------	-----	-------------	-------

Prikaz
 Primljeno: 04. 03.2013.

Aleksandra Kostić

**PRIKAZ PRVE INTERNACIONALNE KONFERENCIJE
 POSVEĆENE PSIHOLOŠKOM ISTRAŽIVANJU VREMENSKE
 PERSPEKTIVE***

Vreme u toj meri prožima sve aspekte našeg života da nam se ponekad čini suvišnim da posebno ističemo njegovu prirodu, svojstva i karakter. Istovremeno, izgleda da nismo uvek spremni da prepoznamo u kojoj meri stav prema vremenu snažno i duboko određuje naš život. Jedna od ključnih oblasti u istraživanju vremena, u okviru subjektivne paradigme, jeste *vremenska perspektiva*. Ona predstavlja individualno-kognitivni pristup prošlosti, sadašnjosti i budućnosti, koji u velikoj meri definiše načine donošenja odluka i ponašanje osobe. Vremenska perspektiva se, dakle, ogleda u relativnom značaju koji pojedinac u svojim mislima pridaje prošlosti, sadašnjosti i budućnosti. Prema teoriji i tridesetogodišnjim istraživanjima Zimbarda i Bojda (Zimbardo & Boyd), Postoji šest glavnih vremenskih perspektiva: negativna prošlost, pozitivna prošlost, hedonistička sadašnjost, fatalistička sadašnjost, budućnost i transcendentna budućnost.

Učestvovala sam u radu prve međunarodne konferencije posvećene subjektivnom doživljaju vremenske perspektive (*Ist International Conference on Time Perspective*), koja je održana od 5. do 8. septembra 2012. godine u Koimbri (Portugalija). Konferenciju su organizovali Institut za kognitivnu psihologiju, Univerziteta u Koimbri i Institut za socijalnu psihologiju, Univerziteta u Lionu.

Radove je izložilo oko 260 učesnika iz 44 zemlje. Otvorena su mnogobrojna pitanja o primeni teorijskog koncepta vremenske perspektive u kliničkoj praksi, procesu edukacije, socijalnim interakcijama, samopercepciji. Plenarna predavanja (4), usmene prezentacije (62), simpozijumi (13) i poster prezentacije (114) bili su veoma podsticajni za kreiranje budućih istraživanja i prilika za transkulturalnu saradnju.

Radioničarska aktivnost

Prva radionica je bila fokusirana na problem doživljavanja vremena kod suicidalnih osoba ali i na načine menjanja njihovog doživljaja (Wessel van Beek). Cilj druge radionice bio je da predstavi instrumente za analizu i ocenu dimenzije „budućnost“ kod osoba sa oblicima zavisnog ponašanja (Maria Paula Paixão & Cristina Esteves). Poslednja radionica imala je cilj da demonstrira neophodnu

---

aleksandrakost@gmail.com

* *Ist International Conference on Time Perspective*, 5th – 8th September 2012, Coimbra, Portugal.

interakciju teorije i istraživanja vremenske perspektive s jedne, i kliničkog rada sa pojedincima, parovima i porodicama, s druge strane (Elena Kazakina).

Plenarna predavanja

Philip Zimbardo, Stanford University, USA, Richard and Rosemary Sword: *Terapija uz pomoć vremenske perspektive: od teorije do kliničke prakse*. Osnovni teorijski koncept vremenske perspektive izložio je Zimbardo, kao utemeljivač ovog koncepta i konstruktor inventara za procenu vremenske orijentacije. Drugi deo izlaganja (Richard i Rosemary Sword) bio je posvećen korišćenju teorije vremenske perspektive u terapiji anksioznih, depresivnih i pacijenata sa post-traumatskim sindromom. Bračni par terapeuta (Sword) saopštio je svoja pozitivna iskustva u lečenju pacijenata sa ovom simptomatologijom, zahvaljujući primeni novog terapijskog metoda zasnovanog na Zimbardovoj teoriji vremenske perspektive.

Jenefer Husman, Arizona State University, USA: *Korišćenje budućnosti da bi bili motivisani u sadašnjosti*. Na osnovu desetogodišnjih istraživanja, Hasmanova predlaže novi pristup konceptualizaciji vremenske dimenzije *budućnost*, koji omogućava uspešniju primenu ovog modela u procesu učenja.

Mark Savickas, Northeastern Ohio Medical University, USA: *Vremenska perspektiva i karijera*. Izloženo je uverenje da subjektivni doživljaj vremena oblikuje našu karijeru. Zbog toga je vremenska perspektiva najdistinktivnija karakteristika u većini teorija o razvijanju karijere i donošenju odluka, što se može ogledati u dominantnoj orijentaciji prema budućnosti, u postojanju mnogobrojnih planova i potrebi za stalnom edukacijom.

Willy Lens, University of Leuven, Belgium: *Vremenska perspektiva kao kognitivno-motivaciona varijabla*. U Lensovoj konceptualizaciji psihološkog vremena, individualne razlike u pogledu vremenske perspektive *sadašnjost* i *budućnost*, proizilaze iz postavljenih ciljeva koje prati izvesna motivacija, ali i motivaciona priroda konsekvenci. Ljudi nauče da konkretizuju svoje generalne potrebe i motive postavljajući veoma specifične ciljeve. Takvi ciljevi su određeni ne samo svojim sadržajem, već i vremenskom lokalizacijom. Ljudi koji imaju dominantnu orijentaciju prema sadašnjosti ili orijentaciju prema bliskoj budućnosti, smeštaju svoje ciljeve u sadašnjost ili blisku budućnost. Drugi uspevaju da nauče da svoje planove, ciljeve ili projekte lokalizuju u daljoj budućnosti.

Poster prezentacije

U svim istraživanjima koja su bila prikazana na ovaj način, korišćen je *Zimbardov inventar vremenske perspektive* (ZTPI, Zimbardo & Boyd, 1999). Bile su приметne razlike u izboru dominantne vremenske perspektive kod pripadnika različitih kultura.

Poster prezentacija rezultata našeg istraživanja (Jasmina Nedeljković, Fakultet za pravne i poslovne studije „Dr Lazar Vrkatić“ i Aleksandra Kostić, Filozofski fakultet u Nišu), *Transcendentalna budućnost kod studenata srpske nacionalnosti* (The Transcendental Future in Serbian Students), izazvala je pažnju učesnika konferencije. Posebno im je bio interesantan nalaz da je transcendentalna budućnost bila izraženija kod studenata koji su živeli u manjim mestima, kao i kod onih čije su majke imale niže obrazovanje. Postavilo se i pitanje u kojoj meri rezultati istraživanja mogu biti diskutovani u okviru onoga što su Srbi doživeli u prošlosti: bombardovanje, sankcije, izolacija, ratovi. Ponudili smo izvesna objašnjenja koja su se ticala socijalnog ambijenta u kome je

bio izgrađivan lični i socijalni identitet naših ispitanika, uključujući i odnos prema vremenu, što je naišlo na odobravanje.

Tokom četiri intenzivna konferencijska dana, istraživači su razmenjivali ideje, koncepte, pristupe, rezultate istraživanja u oblasti psihološkog doživljaja vremena. Konferencija je ocenjena kao veoma uspešna i postignut je dogovor da se sledeća održi u Varšavi, 2014. godine.

U saglasnosti sa istraživanjima koja su pokazala da različiti doživljaji vremenskih perspektiva utiču na mnoge aspekte subjektivnog doživljaja blagostanja, zvuči optimistički zaključak da se optimalno balansiran odnos prema vremenu može naučiti. Odnosi prema komponentama prošlosti, sadašnjosti i budućnosti mogu činiti ravnotežnu celinu u saglasnosti sa vrednostima i preferencijama osobe, ali i sa socijalnim kontekstom kome ona pripada.